

Wyrok z dnia 19 stycznia 1998 r.

I PKN 478/97

Na podstawie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 369) wystąpienie rzeczywistych zmian organizacyjnych uprawniało dyrektora szkoły, według jego wyboru, do rozwiązania stosunku pracy lub przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny.

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Józef Iwulski
Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 1998 r. sprawy z powództwa Józefa F. przeciwko: 1. Szkole Podstawowej w G., 2. Kuratorowi Oświaty w K. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 20 czerwca 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 20 czerwca 1997 r. oddalił apelację powoda Józefa F. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Poznaniu z dnia 25 marca 1997 r. [...], oddalającego powództwo o przywrócenie do pracy przeciwko Szkole Podstawowej w G. oraz Kuratorowi Oświaty w K. Sąd Wojewódzki przyjął za podstawę rozstrzygnięcia ustalenia Sądu pierwszej instancji, który wskazał, że w roku szkolnym 1994/95 w Szkole Podstawowej w G. miały miejsce zmiany organizacyjne, o których stanowi przepis art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Zmiany te spowodowały przejście z systemu dwuzmianowego na jednozmianowy, przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby oddziałów w szkole oraz redukcji godzin pracy w świetlicy szkolnej z 40 godzin w poprzednim roku szkolnym 1993/94 do 19. Powód prowadził głównie zaję-

cia świetlicowe, a jedynie w niewielkim rozmiarze zajęcia biblioteczne i dydaktyczne z zakresu wiedzy o społeczeństwie. W tych okolicznościach przy radykalnym zmniejszeniu liczby godzin pracy w świetlicy bezzasadne było dalsze zatrudnianie w świetlicy szkolnej dwóch pracowników, a w konsekwencji nastąpiło rozwiązanie z powodów stosunku pracy przez dyrektora pozwanej szkoły zgodnie z treścią art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela.

W kasacji powoda, wniesionej przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, podniesiono zarzuty naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, a także naruszenia przepisów postępowania - art. 381 i 382 KPC - przez nieuwzględnienie i nieustalenie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. W motywach kasacji wskazano na wynikający z treści art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela obowiązek rozważenia kwestii właściwego wyboru osoby zwalnianej z pracy nauczycielskiej z przyczyn organizacyjnych, który zgodnie ze wskazaną judykaturą nakazuje przy podjęciu decyzji o zwolnieniu rozważyć predyspozycje do wykonywania zawodu, staż pracy, walory etyczne oraz sytuację materialną i rodzinną innych zatrudnionych w szkole nauczycieli, którzy winni być zwolnieni w pierwszej kolejności, a nadto uprzedniego poinformowania powoda o możliwości złożenia wniosku o przejście w stan nieczynny. Naruszenie powołanych przepisów procedury cywilnej miało polegać na niezupełnieniu przez Sąd Wojewódzki niekompletnego materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji, a nadto na poczynieniu ustaleń faktycznych, między innymi w zakresie przygotowania zawodowego powoda, odbiegających od zebranych w sprawie dowodów.

W oparciu o wskazane podstawy kasacyjne skarżący wnosił o orzeczenie reformatoryjne i przywrócenie powoda do pracy, albo o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Rozpoznając kasację w granicach, które wyznaczają podstawy kasacyjne, wyartykułowane w skardze kasacyjnej (art. 393¹¹ KPC) Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W postępowaniu apelacyjnym, które stanowi przedmiot kontroli kasacyjnej (art. 392 § 1 KPC) nie zostały naruszone skonkretyzowane w kasacji przepisy postępowania, tj. art. 381 i 382 KPC. Zdaniem skarżącego naruszenie tych norm procedu-

ralnych miało polegać na niezpełnieniu przez Sąd drugiej instancji niekompletnego materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji, a ponadto na poczynieniu sprzecznych z zebranymi dowodami ustaleń faktycznych w zakresie przygotowania zawodowego powoda. Podniesione zarzuty proceduralne są chybione, albowiem kasacja nie może powołać się skutecznie na naruszenie art. 381 KPC, który w procedurze apelacyjnej nie był przez Sąd drugiej instancji stosowany, skoro - jak wynika to z protokołu rozprawy apelacyjnej - powód biorący osobiście udział w postępowaniu apelacyjnym nie zgłaszał na rozprawie apelacyjnej żadnych wniosków dowodowych. Takich skonkretyzowanych wniosków dowodowych nie zawierała również jego skarga apelacyjna, w której powód koncentrował się głównie na zarzutach natury politycznej. [...] Umknęła powodowi racjonalna potrzeba prezentowania własnych racji prawniczych, w tym obarczająca go konieczność wskazywania konkretnych dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodził skutki prawne (art. 232 KPC), zarzucając naruszenie przez pozwaną przepisów Karty Nauczyciela.

Powód zatrudniony na stanowisku nauczyciela, wykonujący w roku szkolnym 1993/94 funkcje zawodowe w świetlicy szkolnej (zgodne z jego podstawową specjalizacją zawodową - pedagogika opiekuńcza), nie mógł skutecznie zgłosić wniosku dowodowego w postaci żądania zweryfikowania kwalifikacji i przydatności zawodowej wszystkich nauczycieli zatrudnionych w pozwanej szkole w innych specjalnościach nauczycielskich, ponieważ w procedurze sądowej uzasadnione byłoby badanie kryteriów zawodowych nauczycieli zatrudnionych w tej samej co powód specjalności, w której wystąpiła konieczność zredukowania zatrudnienia. Jeżeli zatem w roku szkolnym 1994/95 wystąpiła niekwestyjna, radykalna (z 40 do 19 godzin tygodniowo) obniżka godzin zajęć i zmniejszeniu ilości grup wychowawczych (z trzech do jednej) w świetlicy szkolnej, w której powód w roku rozwiązania stosunku pracy wykonywał zawód nauczycielski i był wynagradzany jako nauczyciel - wychowawca świetlicy [...], to powód winien negować wybór jego osoby spośród dwóch nauczycieli zatrudnianych wówczas w świetlicy szkolnej. Takiego konkretnego wniosku dowodowego powód nie postawił w postępowaniu apelacyjnym, wcześniej bezzasadnie żądając skontrolowania przydatności zawodowej wszystkich nauczycieli zatrudnianych w pozwanej Szkole, także w innych specjalnościach nauczycielskich. Z tych też przyczyn bezpodstawne było rozważanie kwalifikacji powoda do prowadzenia zajęć dy-

daktycznych z innych przedmiotów, skoro redukcja dotyczyła zajmowanego i wykonywanego przez powoda w roku szkolnym 1993/94 etatu nauczyciela wychowawcy świetlicy, co wytyczało granice sporu na tle regulacji art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela. W tej sytuacji istotnie nieprawidłowe ustalenie, że powód nie posiadał przygotowania zawodowego do prowadzenia innych zajęć dydaktycznych w szkole, które w przeszłości w rozlicznych przedmiotach wykonywał, nie wpływało w istotny sposób na wybór powoda do zwolnienia w danej, ściśle określonej i wykonywanej specjalności nauczycielskiej - wychowawcy świetlicy, w której wystąpiła konieczność redukcji jednego etatu. W świetle tych rozważań i wobec niezgłoszenia konkretnych wniosków dowodowych w skardze i w postępowaniu apelacyjnym bezpodstawny okazał się kasacyjny zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 381 KPC.

W konsekwencji powyższego bezzasadny był również zarzut naruszenia art. 382 KPC, który uprawnia Sąd drugiej instancji do samodzielnego orzekania na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zgodnie z powołaną normą Sąd drugiej instancji, który - z braku aktywności powoda w skonkretyzowaniu istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wniosków dowodowych - nie prowadził postępowania dowodowego, był uprawniony do orzekania na podstawie materiału zebranego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, zwłaszcza jeżeli uznał za trafne ustalenia faktyczne i konstatacje prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji.

Nie można także podzielić zarzutu naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię normy art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, której prawidłowe zastosowanie w ocenie skarżącego wymagało zbadania nie tylko kwalifikacji nauczycielskich powoda, ale również innych osób zatrudnionych w pozwanej Szkole. Według niekwestionowanych ustaleń w pozwanej Szkole w roku szkolnym 1994/95 wystąpiły rzeczywiste zmiany organizacyjne, polegające na przejściu z systemu dwuzmianowego na jednozmianowy system nauczania, co było połączone ze zredukowaniem liczby oddziałów, w tym z radykalnym zmniejszeniem grup wychowawczych i godzin zajęć w świetlicy szkolnej, w której powód wykonywał obowiązki nauczycielskie. W konsekwencji wystąpiła ustawowa przesłanka, która uniemożliwiała dalsze zatrudnianie dwóch nauczycieli w świetlicy szkolnej i uprawniała dyrektora szkoły do rozwiązania z jednym z nich stosunku pracy lub do przeniesienia na wniosek nauczy-

ciela w stan nieczynny w trybie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela (w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, Dz. U. Nr 87, poz. 369). Na tle ówczesnej regulacji prawnej Sąd Najwyższy wyraził już uzasadniony pogląd, że zatrudnianie nauczycieli w pewnej ilości godzin ponadwymiarowych (zwłaszcza w innych przedmiotach niż zredukowane godziny zajęć świetlicowych) nie świadczy o niespełnieniu przesłanek do zastosowania tego przepisu, w którym nie określono wymagania, aby po zmianach organizacyjnych nie stosowano w ogóle godzin ponadnormatywnych (por. wyrok z dnia 9 kwietnia 1997 r., I PKN 72/97, OSNAPiUS 1998 nr 1 poz. 8). W rozpatrywanej sprawie miało miejsce radykalne zmniejszenie grup świetlicowych i liczby godzin zajęć świetlicowych, które obiektywnie prowadziło do redukcji jednego etatu nauczyciela, wykonującego funkcję wychowawcy świetlicy. W razie konieczności wyboru jednego z dwóch nauczycieli zatrudnionych w świetlicy pozwanej Szkoły mogła mieć miejsce kontrola sądu pracy wyboru przez pozwaną Szkołę właśnie powoda do zwolnienia ze stanowiska nauczyciela zatrudnionego przy prowadzeniu zajęć danego rodzaju, tj. zajęć świetlicowych, pod względem przestrzegania zasady niedyskryminacji powoda. Jednakże takiej skonkretyzowanej kontroli na żadnym etapie procedury sądowej nie domagał się powód, który wnioskował jedynie o sądową weryfikację przydatności zawodowej nauczycieli zatrudnionych przy wykonywaniu innych specjalności nauczycielskich, niż przeznaczone do redukcji zatrudnienia.

W treści regulacji analizowanej normy art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela nie był zawarty obowiązek wcześniejszego (uprzedniego) poinformowania powoda o możliwości przejścia w stan nieczynny, przeto nie doszło do naruszenia „formy” (według twierdzeń kasacji) przewidzianej w tym przepisie. Wystąpienie rzeczywistych zmian organizacyjnych uzasadniało kompetencję dyrektora szkoły do rozwiązania stosunku pracy lub na wniosek nauczyciela przeniesienia go w stan nieczynny, jednakże bez preferencji jednej z tak ustawowo określonych opcji, które nie stanowiły rozwiązań konkurencyjnych, ponieważ uzasadniony wybór jednej z nich pozostawał w gestii dyrektora szkoły.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił kasację na podstawie art. 39312 KPC.

=====